

Õiguskantsler

Triin Toom
Advokaadibüroo Sorainen
triin.toom@sorainen.com

02.07.2026 nr 7-4/260679/2605596

Abikaasa nime kandmine äriregistris peetavasse osanike nimekirja äriühingu osa ühise omajana

Austatud avaldaja

Kirjeldasite oma avalduses, et olete korduvalt puutunud kokku olukorraga, kus abielu kestel asutatud või omandatud äriühingu osa kuulub varaühisuse tõttu abikaasade ühisvara hulka, kuid äriregistris peetavasse osanike nimekirja on osanikuna kantud üksnes üks abikaasa ja teise abikaasa õiguse nähtavaks tegemiseks on vaja registrisse kantud abikaasa nõusolekut. Küsisite õiguskantsleri seisukohta, kas selline nõusoleku nõue on kooskõlas [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) §-s 32 sätestatud omandipõhiõiguse kaitse ning õigusselguse ja õiguskindluse põhimõtetega. Samuti küsisite, kas kehtiva õiguse järgi on õige, et abikaasade ühisvara hulka kuuluv osa kantakse juba selle omandamisel osanike nimekirja üksnes ühe abikaasa nimele.

Leian, et selline nõue on kooskõlas põhiseadusega. Praegusel juhul tuleb eristada äriühingu osa materiaalsooõiguslikku kuuluvust ja registrikande muutmiseks vajalikku menetluslikku alust. Kui äriühingu osa kuulub abikaasade ühisvara hulka, ei sõltu osanike nimekirja kandmata abikaasa õigus varale kande olemasolust. Kui registripidajale esitatud dokumentidest nähtub, et osa kuulub või hakkab kuuluma abikaasade ühisvara hulka, ja registripidajale esitatakse vajalikud dokumendid, peaks osanike nimekirja kandma mõlemad abikaasad osa ühiste omajatena. Kui seda dokumentidest ei nähtu, ei saa registripidajalt nõuda, et ta tuvastaks osa ühisvarasse kuulumise omal algatusel.

Kui äriühingu osa kuulub abikaasade ühisvara hulka, kuid äriregistris peetavasse osanike nimekirja on kantud osanikuna ainult üks abikaasa, ei vasta registrikanne tegelikule õiguslikule olukorrale ja selline kanne tuleb parandada seaduses ettenähtud korras.

Vale kande muutmiseks puudutatud isikult, kelleks on eelkõige juba registrisse kantud isik, nõusoleku saamine on registrimenetluses üldine nõue, millega tagatakse registrikande usaldusväärsus ja kaitstakse selle isiku õigusi, kelle registrijärgset seisundit kande parandamine puudutab.

Riigikohus selgitas 2026. aasta 1. aprilli lahendis (Riigikohtu 01.04.2026 määrus asjas nr [2-21-18280/112](#), p-d 21 ja 22), et kui äriühingu osa kuulub mitmele isikule ühiselt, kuid osanike nimekirja on kantud ainult üks ühine omaja, on kanne vale. Teisel ühisosanikul, keda pole nimekirja kantud, on õigus nõuda enda kandmist osanike nimekirja [äriseadustiku](#) (ÄS) § 165 lõike 1 kolmanda lause ja [äriregistri seaduse](#) (ÄRS) § 50 esimese lause alusel. Selleks on vaja registrisse kantud ühisosaniku nõusolekut või seda asendavat kohtulahendit.

Justiits- ja Digiministeerium on koostanud äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (eelnõude infosüsteem, eelnõu toimik nr [25-1251](#)), millega kavatsetakse muuta osanike

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

nimekirja pidamise korda. Eelnõu järgi hakkab osanike nimekirja edaspidi pidama osaühingu juhatus. Muudatuse kohaselt avalikustatakse osanike nimekirja äriregistri avalikus toimikus ning äriühingu osa üleminek ei sõltu enam registrikande tegemisest. Õigete andmete esitamise ja nimekirja pidamise eest hakkab vastutama osaühing ja selle juhatus.

Teen ministeeriumile soovitusel kaaluda, kas seaduses tuleks täpsemalt reguleerida osa ühise kuuluvuse kajastamist osanike nimekirjas ning seda, kuidas jõuab teave osa ühise kuuluvuse kohta äriregistrini. Kui soovitakse säilitada osanike nimekirja andmete usaldusväärsus ja võimaldada registri andmetele õiguskäibes tugineda (vt kavandatava äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu § 1 p 41), peaks äriregistrist nähtuma, kas osa kuulub ühele isikule või mitmele isikule ühiselt.

Ühisvara hulka kuuluva äriühingu osa kajastamine äriregistris peetavas osanike nimekirjas

1. Kui äriühingu osa kuulub abikaasade ühisvara hulka, on mõlemad abikaasad osa ühised omajad ([perekonnaseaduse](#) (PKS) § 25). Nad teostavad ühisvaraga seotud õigusi ja kohustusi ühiselt, kui nad ei ole kokku leppinud teisiti (PKS § 28 lg 1).

2. PKS § 27 lõike 6 järgi eeldatakse, et varaühisuse varasuhte kestel omandatud vara kuulub abikaasade ühisvara hulka ning lahusvara hulka kuulumist peab tõendama isik, kes sellele tugineb. Kui äriühingu osa kuulub abikaasade ühisvara hulka, on mõlemal abikaasal õigus osale sõltumata sellest, et äriregistris peetavasse osanike nimekirja on kantud üksnes ühe abikaasa nimi (Riigikohtu 01.04.2026 määrus nr 2-21-18280/112, p 20; Riigikohtu 08.10.2008 otsus nr [3-2-1-65-08](#), p 29). Registrikandele ei muuda registrisse kandmata abikaasa asjaõiguse materiaalsooõiguslikku seisundit. Küll aga võib teise abikaasa osanike nimekirjast puudumine raskendada tema õiguste teostamist ning tekitada ohu, et registrisse kantud abikaasa käsutab osa või teostab osanikuõigusi viisil, mis kahjustab registrisse kandmata abikaasa õigusi.

3. Kui äriühingule ei ole teatatud, et osa kuulub osaniku ja tema abikaasa ühisvarasse, võib äriühing lugeda osanikuks üksnes seni ainuosanikuna tunnustatud isiku (Riigikohtu 29.10.2008 otsus nr [3-2-1-074-08](#), p 16). Kui aga äriühingule on osa ühisest kuuluvusest nõuetekohaselt teatatud, võivad osanikud teostada oma õigusi üksnes ühiselt (ÄS § 165 lg 1).

4. ÄS § 165 lõike 1 teine lause annab osa ühisele omanikule õiguse nõuda enda kandmist osanike nimekirja. Sama eesmärki toetab PKS § 28 lõige 4, mille järgi võib abikaasa nõuda teiselt abikaasalt, et ta teeks toiminguid, mis on vajalikud ühisvara puudutava kande parandamiseks.

5. Riigikohus on öelnud, et registrimenetluses ei saa kõrvale jätta ka PKS § 27 lõike 6 esimeses lauses sätestatud ühisvara eeldust. Riigikohus on kinnistusraamatu kandeid puudutavates kohtuasjades selgitanud, et ka formaliseeritud kandemenetluses tuleb arvestada asjaolu, et abielu kestel omandatud vara võib kuuluda abikaasade ühisvara hulka. Kui esitatud dokumentide või registriandmete põhjal tekib kahtlus, et kinnistusraamatusse üksnes ühe abikaasa nimele kantud vara võib kuuluda abikaasade ühisvara hulka, ei või kohtunikuabi seda eeldust ignoreerida ega lähtuda üksnes olemasoleva omanikukande formaalsest õigsusest. Sellisel juhul tuleb asjaolusid täpsustada (Riigikohtu 20.01.2016 määrus asjas nr [3-2-1-160-15](#), p 10; Riigikohtu 08.11.2017 määrus asjas nr [2-16-16048/16](#), p-d 13–16).

6. See põhimõte on kohaldatav ka äriregistri menetluses. Kui registripidajale esitatud andmetest nähtub, et osanike nimekirja kantud osa võib kuuluda abikaasade ühisvara hulka, ei saa registripidaja seda tähelepanuta jätta. Ühisvara eeldusega arvestamine ei tähenda siiski, et registripidaja võiks osanike nimekirja kannet muuta üksnes selle eelduse põhjal. Muutmiskande tegemiseks peab registripidajal olema juriidilise isiku avaldus koos kande muutmise aluseks olevate dokumentidega (ÄRS § 37 lg 2).

Äriregistris peetava osanike nimekirja muutmine

7. Alates 1. septembrist 2023 ei ole äriregistris peetav osanike nimekiri enam pelgalt informatiivne andmekogu (ÄS § 182 lg 1). Äriregistri seaduse kehtestamisega anti äriregistris peetavale osanike nimekirja andmetele registrikande staatus ja sellega ka tugevam õiguslik tähendus. Osanike nimekiri toimib sisuliselt omandiregistrina äriregistri sees: selle andmetele saavad tugineda nii äriühing, osanikud kui ka kolmandad isikud. Osa ühise kuuluvuse äriregistris nähtavaks tegemine võimaldab ka registripidajal kontrollida, kas kandeavalduse aluseks oleva otsuse tegemises on korrektselt osalenud kõik osa vara ühised omajad (vt Riigikohtu 01.04.2026 määrus asjas nr 2-21-18280/112, p 21).

8. Registripidaja selgitas õiguskantsleri nõunikule, et kehtiv õigus ei näe otsesõnu ette kohustust märkida äriregistrisse osaühingu osa kuulumist abikaasade ühisvara hulka ega kanda osanike nimekirja asutaja või osaniku abikaasat osa ühise omajana (vt ÄRS § 14 lg 1).

9. Registripidaja viitas ka sellele, et osaühingu asutamist puudutav regulatsioon ei nõua andmete esitamist selle kohta, kas asutajale kuuluv osa kuulub abikaasade ühisvara hulka. ÄS § 138 lõike 2 punktide 2 ja 4 järgi märgitakse asutamislepingus asutajate nimed ja elu- või asukohad ning osade nimiväärtused, arv ja jaotus asutajate vahel. Sättest ei tulene kohustust märkida asutaja perekonnaseisu ega muid andmeid, millest nähtuks osa kuulumine abikaasade ühisvara hulka.

Sama kehtib kiirmenetluses asutamise kohta (ÄS § 139¹). Kiirmenetluses kasutatav põhikiri asendab asutamislepingut ning selle kohustusliku vormi järgi märgitakse, millise nimiväärtusega osa kuulub asutamise hetkel konkreetsele asutajale. Ka sellest ei tulene kohustust märkida, kas asutajale kuuluv osa kuulub tema ja abikaasa ühisvara hulka. Seetõttu ei pruugi osaühingu asutamisel registripidajani jõuda andmeid, mille põhjal oleks võimalik järeldada, et osa kuulub abikaasadele ühiselt.

10. Osa võõrandamisel on olukord mõnevõrra teistsugune, sest kui osanike nimekirja peetakse äriregistris, peab osa võõrandamise käsutustehing olema notariaalselt tõestatud (ÄS § 149 lg 4). Notar peab tehingu tõestamisel märkima notariaalakti tehingu eseme omandaja perekonnaseisu ja selle tuvastamise alused ([tõestamisseadus](#) (TõS) § 22 lg 2). Kui tehingu ese hakkab kuuluma abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühisvara hulka, tuleb notariaalakti märkida ka asjaolud, mille alusel notar selle tuvastas. Sellisel juhul peaks notariaalaktist nähtuma, et osa omandavad abikaasad või registreeritud elukaaslased ühiselt.

Registripidaja juhtis siiski tähelepanu sellele, et ÄS § 149 lõike 4 alusel registripidajale esitatavas notari teates ei pea omandaja andmetes olema märgitud omandiliiki. Justiitsministri 19. juuni 2009 määruse nr 23 „[Notariaadimäärustik](#)“ § 40 punkti 8 järgi märgitakse teates võõrandatava osa omandiliik võõrandaja andmetes, kuid mitte omandaja andmetes. Seetõttu ei pruugi ka osa võõrandamisel registripidajale esitatud teatest alati nähtuda, kas omandatav osa hakkab kuuluma omandaja ja tema abikaasa ühisvara hulka.

11. Samas selgitas registripidaja, et kui talle esitatud dokumentidest nähtub osa kuulumine abikaasade ühisvara hulka ja selleks on esitatud vajalikud dokumendid, kannab registripidaja osanike nimekirja mõlemad abikaasad osa ühiste omajatena. Selline lahendus on kehtiva õigusega kooskõlas. Kui registripidajale esitatud nõuetekohastest dokumentidest nähtub, et osa kuulub või hakkab kuuluma abikaasade ühisvara hulka, peaks osanike nimekiri kajastama mõlemat osa ühist omajat. Kui sellist teavet registripidajale esitatud dokumentidest ei nähtu, ei saa registripidaja tuvastada osa ühisvarasse kuulumist omal algatusel. Registripidaja saab kontrollida üldjuhul vaid seda, kas kandeavaldusele on lisatud seaduses nõutud dokumendid, kas need vastavad seaduse nõuetele ning kas avaldus ja kande aluseks olev dokument on omavahel kooskõlas (vt ÄRS § 41 lg 1; Riigikohtu 04.02.2009 määrus asjas nr [3-2-1-139-08](#), p 8).

Seega saab mõlemad abikaasad osanike nimekirja kanda siis, kui registripidajale esitatud nõuetekohastest dokumentidest nähtub, et osa kuulub abikaasade ühisvara hulka. Kui osa tegelikult kuulub ühisvarasse, kuid osanike nimekirja on kantud ainult üks ühine omaja, ei kajasta osanike nimekiri täielikult tegelikku õiguslikku olukorda ning kanne tuleb parandada seaduses ettenähtud korras.

12. Kui osanike nimekirja peetakse äriregistris, on osaühingu juhatus kohustatud viivitamata teatama äriregistriale osanike andmete muudatusest, välja arvatud juhul, kui muudatuse kohta saadab seaduses sätestatud juhtudel teate notar (ÄS § 182 lg 1²). Juhatus peab osanike andmetes toimunud muudatusest teavitama osanik ehk isik, keda äriühing on seni osanikuna tunnustanud.

13. Osanike nimekirja andmete muutmiseks tuleb juhatusel esitada registripidajale kandeavaldus (ÄRS § 37 lg-d 1 ja 2). Kolmandate isikute (nt registrisse kandmata osa ühise omaja) avaldusi äriühingu kohta äriregistrisse tehtud kannete muutmiseks ei loeta kandeavaldusteks (vt Riigikohtu 26.04.2005 määrus asjas nr [3-2-1-39-05](#), p 10; vrd. KRS § 34 lg 1). Kui juhatus ei esita äriregistriale soovitud kandeavaldust, siis on huvitatud isikul õigus pöörduda vastava nõudega kohtu poole (ÄRS § 50 lg 1 esimene lause).

ÄRS § 50 lõige 1 annab valest kandest puudutatud isikule nõudeõiguse äriühingu vastuse registrikande kooskõlla viimiseks tegeliku õigusliku olukorraga. Selle eesmärk on vältida valest kandest tuleneda võivaid kahjulikke tagajärgi, sealhulgas osa heauskset omandamist registriandmetele tuginedes (vt ÄS § 182 lg 1⁵).

14. Riigikohus tegi tänavu 1. aprillil lahendi tsiviilasjas, kus hageja soovis ühisvara jagamise nõude tagamiseks piirata kostja kui osaühingu ainsa äriregistrisse kantud osaniku ja juhatuse liikme võimalust teha osaühingu vara ja juhtimist puudutavaid otsuseid, sest hageja hinnangul kuulus osa abikaasade ühisvara hulka ning kostja tegevus võis vähendada osa väärtust. Osaühingu osa kuulus endiste abikaasade ühisvara hulka, kuid äriregistris peetavasse osanike nimekirja oli kantud ainult ühe abikaasa nimi. Kohtuasjas ei olnud vaidlust selle üle, et osalus kuulub ühisvara hulka.

15. Riigikohus selgitas, et kui registrikaardile on kantud vaid üks osa ühistest omajatest, on registrikanne vale ja registrisse kandmata osa ühisel omajal on õigus nõuda enda kandmist osanike nimekirja ÄS § 165 lõike 1 kolmanda lause ja ÄRS § 50 esimese lause alusel (vt Riigikohtu 01.04.2026 määrus asjas nr 2-21-18280/112, p 21). Sellisel juhul on osa tegelik kuuluvus jäetud äriregistris osaliselt avalikustamata.

16. Riigikohus selgitas veel, et kande parandamiseks on vaja osanike nimekirja kantud ühisosaniku nõusolekut (ÄRS § 50 lg 1 teine lause) ning kui tema keeldub nõusolekut andmast, võib temalt seda nõusolekut nõuda. Sellist hagi rahuldav kohtuotsus asendab osanike nimekirja kantud ühisosaniku nõusolekut [tsiviilseadustiku üldosa seaduse](#) (TsÜS) § 68 lõike 5 järgi (vt Riigikohtu 01.04.2026 määrus asjas nr 2-21-18280/112, p 22).

17. Nõue saada kande tegemiseks või muutmiseks puudutatud isiku nõusolek on registrimenetlust puudutav nõue. Nii sätestab ka [kinnistusraamatuseaduse](#) (KRS) § 34¹ lõige 1 puudutatud isiku nõusoleku põhimõtte. Selle järgi on kande tegemiseks, muutmiseks või kustutamiseks vaja selle isiku nõusolekut, kelle kinnistusraamatusse kantud õigust kavandatakse kanne kahjustaks, kui seadus ei näe ette teisiti. KRS § 63¹ lõige 1 täpsustab, et ka ebaõige kande parandamiseks on vajalik puudutatud isiku nõusolek. Sätte eesmärk on kaitsta registrisse kantud isiku õigust ja tagada, et tema registrijärgset positsiooni ei muudeta ilma tema teadmata. [Asjaõiguseaduse](#) § 65 lõike 1 järgi võib isik, kelle õigust on kinnistusraamatus ebaõige kandega rikutud, nõuda ebaõige kande parandamiseks nõusolekut isikult, kelle õigusi parandamine puudutab.

Äriregistri seadus ei sisalda KRS § 34¹ lõikega 1 samasugust üldsätet. Küll aga tuleneb ÄRS § 50 lõikes 1 sätestatud nõudenormist, et ebaõige kande parandamiseks on vaja kolmanda isiku

nõusolekut. Sellest saab järeldada, et äriregistri kande parandamisel kehtib kinnistusraamatu kannetega sarnane põhimõte: kui kande parandamine puudutab teise isiku registrijärgset positsiooni, on kande parandamiseks vaja selle isiku nõusolekut.

18. Nõusoleku vajadus ei sea kahtluse alla seda, et osa võib kuuluda abikaasade ühisvara hulka. See õigus tuleneb perekonnaseadusest ega sõltu osanike nimekirja kandest. ÄS § 165 lõike 1 järgi saavad osa ühised omajad osaühingu suhtes õigusi teostada ühiselt juba siis, kui osa ühine kuuluvus on osaühingule teatavaks tehtud. Osanike nimekirja kande parandamise tähendus seisneb aga selles, et osa ühine kuuluvus tehakse nähtavaks ka registris, mille andmetele saavad kolmandad isikud õiguskäibes tugineda. Kuna ka senisel registrikandel, millest nähtub osanikuna üksnes üks abikaasa, on õiguslik tähendus, tuleb enne seda registrijärgset positsiooni muutva kande tegemist välja selgitada, kas osanike nimekirja kantud abikaasa nõustub osa ühise kuuluvuse kajastamisega.

Nõusoleku peab saama registrisse kandmata abikaasa, mitte registripidaja, sest see on tema eraõiguslik nõue registrisse kantud abikaasa vastu, kelle õigust kande parandamine puudutab ja kes tänu ebaõigete kandedele on saanud õigusliku eelise.

19. Riigikohus on varasemas osaühingu osa ühist kuuluvust puudutavas kohtupraktikas, mis käsitles aega, mil osanike nimekirja pidas osaühingu juhatus, selgitanud, et osanike nimekirja andmete muutmiseks pidi avaldama tahet isik, keda osaühing oli seni osanikuna tunnustanud. Juhatus sai osanikuna tunnustatud isiku avalduseta või nõusolekuta teha muudatusi osanike nimekirjas üksnes tema tahet asendava kohtulahendi alusel, erandina ka muude avalike dokumentide (nt pärimistunnistus) alusel. Riigikohus märkis toona, et äriühingu osa ühise kuuluvuse kindlakstegemiseks ja osanike nimekirja muutmiseks ei piisa ainuüksi abielutunnistuse esitamisest teise abikaasa poolt (Riigikohtu 08.10.2008 otsus asjas nr [3-2-1-65-08](#), p-d 24–29). Seega ei saanud ka juhatus muuta osanike nimekirja üksnes teise abikaasa väite (abielutunnistuse) ja PKS § 27 lõikes 6 sätestatud ühisvara eelduse alusel.

20. Registripidaja selgitas õiguskantsleri nõunikule, et äriregistrimenetluses ei ole osanike nimekirja kantud abikaasa nõusolek käsitatav kande muutmise aluseks oleva dokumendina ÄRS § 37 lõike 2 tähenduses. Registripidaja hinnangul on selline dokument eelkõige notari väljastatud omandiõiguse tunnistus. Omandiõiguse tunnistus antakse abikaasade või registreeritud elukaaslaste ühise notariaalselt tõestatud avalduse alusel (TõS § 37² lg 1).

21. Registripidaja selgitas, et kuna äriseadustik ega äriregistri seadus ei reguleeri täpsemalt olukorda, kus osanike nimekirja on osanikuna kantud üksnes üks abikaasa, kuigi osa võib kuuluda abikaasade ühisvara hulka, saab lähtuda kinnistusraamatuseadusest. Riigikohus on osanike nimekirja kantava keelumärke kohta selgitanud, et kui äriseadustikus ega äriregistri seaduses ei ole täpsemat regulatsiooni, tuleb analoogia korras lähtuda kinnistusraamatu kannete kohta kehtivast regulatsioonist ja selle kohta kujunenud kohtupraktikast (Riigikohtu 03.07.2024 määrus asjas nr [2-23-16934](#), p 9). Seega on asjakohane lähtuda analoogia korras KRS § 63¹ lõikest 3, mis näeb ette, et kui ühisvara hulka kuuluva õiguse omajana on kinnistusraamatusse kantud üksnes üks abikaasa, tuleb kande parandamiseks lisada kinnistamisavaldusele notariaalselt tõestatud omandiõiguse tunnistus.

Kokkuvõtteks: äriühingu osanike nimekirja parandamiseks tuleb saada osanike nimekirja kantud abikaasa nõusolek, niisugune nõue on põhiseadusega kooskõlas. Nõusoleku saamise eesmärk on tagada, et osanike nimekirja kantud isiku õigusi puudutav registrikanne tehakse tema teadmisel. Kui registrisse kantud abikaasa keeldub nõusolekut andmast või ei tee kande parandamiseks koostööd, saab registrisse kandmata abikaasa nõuda nõusolekut kohtu kaudu (vt TsÜS § 68 lg 5). Kui äriühingu osa ühisvarasse kuulumise üle on tekkinud vaidlus, peab selle lahendama kohus hagimenetluses (Riigikohtu 27.10.2011 määrus asjas nr [3-2-1-97-11](#), p 29; vt ka Riigikohtu 08.11.2023 määrus asjas nr [2-23-4084](#), p 20). Senikaua kui nõusolekut pole, võib osanike

nimekirja kanda vastuväite, millega saab registris nähtavaks teha, et osanike nimekirja kande õigsus on vaidluse all (ÄS § 182 lg 1⁴). Vastuväide ei asenda osanike nimekirja kannet ega lahenda osa kuuluvuse küsimust, kuid see võib aidata kaitsta registris peetavas osanike nimekirja kandmata abikaasa õigusi kuni vaidluse lahendamiseni.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Mariann Salomets 6938410
Mariann.Salomets@oiguskantsler.ee